

Landbruks- og matdepartementet

Min čujuhus
Vår ref.:
2024/1224-5

Din čujuhus
Deres ref.:
24/1356

Áššemeannudeaddji
Saksbehandler.:
Ole Isak Eira

Dáhton
Dato:
10.10.2024

Uttalelse til høring om forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskifteloven

Det vises til Landbruks- og matdepartementets høringsbrev om Forslag til endringer i reindriftsloven og tilhørende endringer i jordskifteloven. Káraşjoga gjelda – Karasjok kommune har fått utsatt frist for å levere hørings svar.

Saken ble behandlet av kommunestyret i sak PS 59/2024 med følgende vedtak:

Karasjok kommune som den nest største reindriftskommune, vil komme med følgende uttalelse til forslaget om endringer i reindriftsloven, med tilhørende endringer i jordskifteloven:

Generelt om reindriftsloven

Reindriftsloven skal være en lov for reindriften som skal ivareta reindriften, slik at den er lønnsomt, økonomisk, økologisk, kulturell og familiebasert næring for reindriftsutøverne. Lovens intensjon er å gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften.

Landbruks- og matdepartementet bes om at de vektlegger høringsuttalelser fra reindriftnæringsorganisasjoner, som NRL, Reindriftsstyret, distriktstyrer, siidastyrer, de enkelte reindriftsutøverne og Sametinget. Dette er fordi reindriftsloven er ment for reindriften.

Karasjok kommune støtter Kautokeino kommune sitt uttalelse om stans av lovendringen i reindriftsloven. Dette fordi reduksjon av reintall har stor konsekvens for hele reindriftsloven i helhet. Dette forklares i punkt. Reduksjon av reintall.

Reduksjon av reintall

Reindriftslovens formål er i sikre en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Samtidig åpner hverken § 57, eller § 60 for at økologisk og økonomisk bærekraft kan vurderes opp mot hverandre. Endringer av § 60 Reintall er viet et stort fokus i høringsnotatet. Spesielt godt er reintallsdrivende effekter og mulighetene for posisjonering utredet. I § 60 første ledd, heter det at reintall skal fastsettes ut fra det beitegrunnlag som siidaen disponerer. Beitegrunnlaget kan variere mellom år, noe som gjør en fastsetting av reintall vanskelig. Derfor bør reintallet fastsettes over 3 årsperiode, som vil skape forutsigbarhet og trygghet, slik som da gjennomsnittligningen ble innført av skatteetaten basert over 3 års

driftsomsetning. I andre sammenhenger benyttes sjelden konkrete mål om antall, men heller andre indikatorer på bærekraft enn antall. Det burde derfor vært utredet om andre måter enn en fastsetting av et øvre reintall kunne oppfylt målsetningen om økonomisk og kulturell bærekraft på en bedre måte.

FNs menneskerettighetskomite har kritisert høyesterettsdommen i Jovsset Ante Sara saken, om reduksjon av reintall. Nå har norske myndigheter 138 dager på å redegjøre hvordan krenkelsen i denne sakens skal bringes til opphør. Karasjok kommune ber derfor om at lovforslagene og endringsforslagene i den nye reindriftsloven, som inkluderer nye regler om reintallsreduksjon, utsettes til en slik redegjørelse finner sted. Det må også gjennomføres en vurdering av komiteens uttalelse opp mot departementets sitt lovforslag som nå er ute på høring. FNs menneskerettighetskomite sin slutning er at høyesterettsdommen er i strid med den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27. Videre påpeker komiteen i sin uttalelse at reintallsreduksjonen rammet Jovsset Ante Sara hardt, og at departementet kunne gjennomført reduksjonen på en annen måte, som ikke hadde rammet unge reineiere i etableringsfasen så hardt. Komiteen viser også til at lagmannsretten kom frem til at vedtaket om reintallsreduksjon var brudd på SP artikkel 27, og at det var umulig for en reineier og ha nok inntekt med et reintall på 75 dyr. Komiteen kom frem til at dommen i høyesterett er et brudd på SP artikkel 27 siden Jovsset Ante Sara ikke kan drive økonomisk bærekraftig reindrift med et reintall på 75 dyr, og dermed nektes han sin kulturutøvelse.

Bestemmelser knyttet til siidaandelen og krav til siidaandelslederens deltakelse i siidaen

Begrepet siidaandel er et begrep som kun brukes i lovsammenheng av reindriftsforvaltningen. I dagligtale ved kontakt med reindriften, benyttes begreper som siida, siiddaisit eller *badjeolmmoš/boazodoalli*. Begrepet *badjeolmmoš/boazodoalli* kan oversettes som reindriftsutøver. Begrepet dekker både de reindriftsutøverne som er leder av siidaandel, og de som ikke er det. I lovforslaget er det kun vurdert endringer i kravene til siidaandelsleder. Det er beklagelig at departementet ikke har sett behov for en grundigere gjennomgang av hele begrepet. Dette fordi en siidaandel er en familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, jf. §51, og som driver reindrift under ledelse av en person eller av ektefeller eller samboere i **felleskap**. Slik organisering er nødt til å forbli forankret i lovverket, da dette er essensen av samiske reindriftskultur, hvor alle kan være delaktig i sitt kulturøvelsen. Loven skiller mellom sommersiida og vintersiida. Sommersiidaen er gitt konkrete oppgaver og krav til organisering, mens vintersiidaene ikke har noe krav om organisering eller oppgaver.

Bestemmelser knyttet til siidaandel må avskaffes, da det har skapt uoverensstemmelser og urettferdighet blant familier og reindriftsutøvere. Da siidaandel ble etablert i 2007 etter bestemmelser fra reindriftsloven, hvor siidaandelshaveren fikk stemmeretten i siida og distriktstyre, som konsekvens av dette så mistet ca 90 % kvinnelige og mannlige utøvere stemmeretten i avgjørelsen av driften. Dette betyr at EMK artikkel 27/SP artikkel 27 ble brudd, fordi andre utøvere ble nektet i sin kulturøvelse og med bestemmelser i reindriftsloven.

Distriktsstyring

Det legges opp til at årsmøtet skal være distriktets øverste myndighet. Årsmøtets oppgaver er å følge bruksregler, distriktsplaner, distrikts vedtekter, gjeldende lovverker, budsjett, regnskap og stadfeste distriktsstyret. Årsmøtet som øverste myndighet vil avklare en rekke uklarheter beslutninger i reinbeitedistriktene. Spesielt saker som angår viktige styringsverktøy som bruksregler og distriktsplaner.

Gjeldende lovskriften reindriftsloven § 44 i andre avsnitt «distriktstyret kan blant annet inngå forlik, saksøke og saksøkes på vegne av reindriftsutøverne i distriktets felles anliggender.». Dette

må endres til «distriktstyret kan ikke inngå forlik og saksøke, med mindre det er gitt skriftlig samtykke fra samtlige reindriftsutøvere.» Dette er fordi reindrift er privat rettslignæring. Lovskriften strider mot grunnloven, norske lover og regler. Hovedregelen er at ingen skal kunne stifte gjeld på andre uten samtykke.

I forbindelse med styring av reindrift, så bør det gjeninnføres **tillitmannsutvalg** og **manntall over siidamedlemmer** slik det var reindriftsloven 1978. Dette gjorde at myndige utøvere med eget reinmerke og egne rein var stemmeberettigete, som betydde at de alle var likestilt med en stemme hver og da kunne de ivareta og medbestemme over driften. Det gjorde at demokratiet var på plass og dette utfylte lovverket SP artikkel 27. (I 2007 lovverket ble SP artikkel 27 brutt, da kun siidaandelhaveren kunne bestemme over driften sin).

Bruksregler

Reindriftsloven av 2007 la opp til at bruksregler skulle være det interne styringsverktøyet for forvaltning av ressursene. Innholdet i bruksreglene ble i lang tid unntatt offentlighet. Fortsatt publiseres ikke bruksreglene på annen måte enn ved krav om innsyn. Reinbeitedistriktene er heller ikke pålagt å offentliggjøre de. Mye av informasjonen i bruksreglene er nyttig for kommunene i for eksempel arealplanlegging. Det presiseres at allerede i dag er det en god del av bruksreglene innbakt i distriktsplanene. Men det oppfordres likevel til å offentliggjøre mer av bruksreglene som er relevant for kommunen. Bruksreglene har sensitive innhold som må beskyttes av lovverket.

Distriktsplaner

Kravene til distriktsplan er vage i forhold til det formål de skal tjene. I dagens reindriftslov **bør** kommune, fylkeskommune og statsforvalter orienteres, og skal gjøres kjent med hovedinnholdet i planen før den vedtas. For kommuner der det utøves reindrift, er distriktsplanene viktige dokumenter for blant annet kommunal arealplanlegging. En *angivelse av flyttemønstre, og oversikt over årstidsbeiter m.m* gir rom for vage opplysninger som ikke egner seg godt i kommunal arealplanlegging. Klimaendringene har medført uforutsigbarhet for reindriften og kommunene. Det må hensyntas med forståelighet, da reinene beiter og flytter etter værmønsteret. Reindriften driftsmønster følger de 8 årstidene, og klimaendringene har skapt utfordringer til driftsmønsteret. Det burde vært stilt krav om at kart skal medfølge distriktsplanen. Selv om reindriftskartene i Kilden i dag er nokså gode verktøy, oppleves det at oppdateringer skjer sjelden. Mange gjerder, anlegg, og gjeterhytter, er i dag både upresist og ikke kartlagt. Dette kan skape utfordringer blant annet i arealplanlegging og utøvelsen av meahcásteapmi.

Reindriftenes erstatningsansvar.

En endring som gjør at beitenæringene likebehandles er positivt. Utfordringen er at eieren til dyr som gjør skade, ikke lett lar seg identifisere. For å tydeliggjøre skadelidtes ansvar bør det også innarbeides en bestemmelse slik det finnes i Beitelovens § 7.

Regionråd og reindriftsforvaltning for reindrift

Regionråd for reindriften bør opprettes, slik NRL og Sametingets lovutvalg foreslår. Dette fordi et regionråd sammensatt av reindriftsutøvere og andre utmarksutøvere, vil ha de rette kompetansene for å ivareta arealbruken både for reindriften og andre. For reindriftnæringene, utmarksnæringene og andre næringer vil bety grunnlag til forvaltning basert på kulturelle og fagkunnskap. Regionrådet vil dermed være bedre egnet til å forvalte næringene, og sikre at de er bærekraftige. Regionrådet sammensettes av reindriftnæringen, utmarksnæring og andre næringer som vil inneha riktige kulturelle og fag kunnskap i eventuelle bestemmelser.

Det bør gjenopprettes et eget reindrifftsforvaltning for reindrift for hele reindriffts Norge, slik som det var tidligere (jfr. 1978 reindrifftslovverket). Reindriffts rettsikkerhet i dag blir ikke godt nok eller riktig ivaretatt av statsforvalteren. Det viser seg at statsforvalteren har ikke etterfulgt forvaltningsloven bestemmelser over lang tid. Eksempler på dette er:

- Reinmerke søknader ikke har blitt behandlet på 10 år.
- Søknad om reingjerder ikke har blitt behandlet innen rimelig tid.
- Per dags dato har ikke statsforvalteren i Finnmark brukt sitt innsigelsesretten, som igjen betyr at reindriffts rettsikkerhet har blitt skadelidende ved for eksempel arealsaker.

Arbeidsmiljø

Arbeidsmiljøloven hjemles i den nye reindrifftsloven. Dette for å ivareta reindrifftsutøvernes fysiske og psykososiale helse. Selv om HMS tiltakene har blitt etablert i reindrifften, så anser Karasjok kommune at reindrifftsutøvere må bli sikret ved hjemmel i arbeidsmiljøloven.

Dearvuodáiguin
Med hilsen

Ole Isak Eira
Ráđđeaddi/Rådgiver

*Dán čállošis ii leat giehtačálu go lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskreven signatur.*

Eksterne mottakere:
Landbruks- og matdepartementet